

March 26, 1965
**Minutes of Todor Zhivkov - Raul Castro Meeting in
Sofia**

Citation:

"Minutes of Todor Zhivkov - Raul Castro Meeting in Sofia", March 26, 1965, Wilson Center Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 378-B, Record 1, File 140. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group.
<https://wilson-center.drivingcreative.com/document/110042>

Summary:

Zhivkov lays out his perspective on the place of Bulgaria within the Communist Camp. He also talks about the Balkans and the rift between Bulgaria and Romania. Both leaders discuss the Chinese accusations of Soviet Revisionism. Raul Castro talks about the strength of the communist movements in Latin America and the prospects for successful social revolutions in Venezuela, Chile, Costa Rica, Uruguay, and Brazil.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

С Р Е Щ А

на др. Тодор Живков - първи секретар на ЦК на БКП и председател на Министерския съвет на Народна република България и др. Раул Кастро Рус - втори секретар на Единната партия на социалистическата революция, заместник-министър председател на революционното правителство и министър на въоръжените революционни сили на Република Куба

София, петък, 26 март 1965 г.

/ 9 ч. 30 ч./

ТОДОР ЖИВКОВ: От името на Централния комитет на нашата партия, от името на Политбюро и на правителството на Народна република България приветствувам най-сърдечно др. Раул Кастро в нашата страна като наш скъп гост, другар и брат.

В обиколките, които др. Раул Кастро ще направи из страната, той сам ще види и ще почувства каква голяма любов храни нашият народ към героичния кубински народ, колко популярна е в България кубинската революция и ръководителите на Куба, колко голям е авторитетът на др. Фидел Кастро в България.

- 2 -

Без съмнение посещението на др. Раул Кастро в нашата страна ще помогне за нашето по-нататъшно опознаване, ще бъде стъпка напред в укрепването и развитието на нашата дружба и сътрудничеството.

Много кубински делегации посетиха България, но от ръководството на партията и на Куба за пръв път др. Раул Кастро е наш гост. Ето защо ние отдаваме голямо значение на това посещение. Разбира се, ние очакваме у нас партийно-правителствена делегация от Куба. Ние не сме се отказали от това наше предложение. И нашият народ, нашата партия би била много довольна, ако тази делегация се възглавява от др. Фидел Кастро.

Вие сигурно познавате другарите, които присъстват на нашата сегашна среща. Тук са др. Добри Джуров - министър на народната отбрана, др. Митко Григоров - член на Политбюро, секретар на Централния комитет, министър, др. Боян Българанов - член на Политбюро и секретар на ЦК, др. Иван Башев - министър на външните работи, др. Милко Балев - кандидат-член на ЦК и мой личен сътрудник, др. Начо Папазов - член на ЦК и секретар на ЦК, др. Димо Дичев - член на ЦК и завеждащ Международния отдел на ЦК на БКП, др. Рубен Аврамов - член на ЦК и директор на Института по история на БКП, знае добре испански и руски, бил е 20 години емигрант в СССР след Септемврийското въстание през 1923 година.

РАУЛ КАСТРО: От името на ръководството на нашата партия искам да изкажа благодарност за вниманието, което ми беше оказано, като бе поканена тази делегация. Що се отнася за мене лично, това беше едно старо задължение, което аз трябваше да изпълня.

Когато бяхме на съвещанието в Москва, ние получихме покани и от Полската и Унгарската партия. Ние искахме да направим посещение и да разменим мнения с ръководителите на тези партии. Ясно е поради това, че времето, с което можем да разполагаме тук в България, е ограничено. Днес се навършва вече цял месец, откакто съм извън нашата страна. Положението в света не е такова, че човек да може да си разреши толкова време да бъде извън своята страна.

Така или иначе, както каза и др. Джуров в Москва, това трябва да се смята като първа част от моето посещение. При друг удобен случай ще трябва наново да се върна в България, за да мога да направя обиколка из страната и да видя повече неща. Очевидно и с тази програма, която сега е изработена, другарите искат да видя много неща. Нашето желание също е да видим колкото е възможно повече неща във вашата страна.

Що се отнася до нашето посещение за размяна на мнения с Българската комунистическа партия, аз ще се постарая това да бъде в най-сбита форма, за да спестя време на българските другари. Имам предвид вашата голяма заангажираност и малкото време, с което разполагате. Не знаей точно какви въпроси биха ви интересували по отношение на нашата страна. Но ясно е, че можем да разменим някои

- 4 -

4

мисли във връзка с положението в международното комунистическо движение и във връзка с новото положение, което се създаде сега във Виетнам.

Становището на нашата партия по отношение на международното комунистическо движение е горе-долу известно. Не зная дали другарите биха желали да се прибави нещо повече. Ясно е, че нашата партия се интересува за мнението на българските другари по тези въпроси. Предполагам, че становището на Българската партия съвпада със становището на Кубинската партия.

ТОДОР ЖИВКОВ: Ние с удоволствие бихме изслушали информация за положението в Куба.

Как бихте желали? Може би най-напред да кажем нашето мнение.

РАУЛ КАСТРО: Добре.

ТОДОР ЖИВКОВ: Значи, на мене се дава думата.

Искам да се спра накратко на някои въпроси за нашето вътрешно развитие.

Работата на нашата партия, на нашата страна сега протича под знака на решенията на Осмия конгрес на партията. Нашият Осми конгрес постави като генерална задача пред Партията по-нататъшното ускорено изграждане на материално-техническата база на социалистическото общество, очерта генералната перспектива до 1980 година, основните направления за развитието на нашата икономика и изобщо на нашата страна през този период. Тази перспектива у нас е известна под името генерална перспектива за развитието на нашата страна.

Малтретираха милиционери, извадиха окото на един милиционер. Те изпочупиха стъклата на американската легация, а след това отидоха до жилището на американския пълномощен министър и също изпочупиха стъклата. В същото време беше организиран голям протестен митинг за Виетнам, на който говори виетнамският посланик. Те бяха поканени да участват в митинга, но вместо това направиха демонстрация пред американската легация, като увлякоха и част от виетнамските студенти и някои други. Не зная дали кубинските студенти са участвали в тази демонстрация, не мога да ви кажа.

Вниманието ни във външнополитическо отношение е насочено главно към Балканите. Нашите отношения с Гърция се подобриха. Разбира се, става дума за относително подобрене. У нас има една система, у тях - друга. Но общо взето има подобрене. С Турция отношенията също така се подобряват. Подобренieto върви по-бавно, но и тук то е налице. Даже предстои среща на делегации надвете страни за обсъждане на мероприятия за по-нататъшно развитие на нашите отношения с Турция.

Всички стъпки, които се предприемат от нашата страна или от страна на прогресивните сили в Турция и Гърция, срещат голяма съпротива в реакционните среди, в американците. И всичко това се провежда с борба. Нашите мероприятия ние съгласуваме със съответните партии и провеждаме такива мероприятия, които са в интерес на демократичното, комунистическо движение в тези страни.

20

- 20 -

С Югославия в областта на икономиката и на държавните отношения има чувствително подобрене. В областта на партийните отношения обаче няма почти нищо особено. Непосредствен контакт по партийна линия ние не поддържаме. Ние открито сме казвали и казваме на югославските другари, че не сме съгласни с някои концепции, които са залегнали в тяхната програма. Не сме съгласни и с някои концепции, които те провеждат сега на международната арена. Освен това между нас има и така нареченият македонски въпрос, който също така се явява пречка в нашите отношения поради това, че те го разглеждат от националистическа гледна точка.

Но общо в нашите отношения с Югославия през последните години има значително подобрене. Даже преди известно време ние подписахме спогодба за безвизов режим между двете страни. Ние сме съседни страни, съседни народи, с еднаква историческа съдба. Ние сме славянски народи, нашите партии в миналото са работили в тесен контакт и сътрудничество. И ние смятаме, че не бива да се създават пречки в дружбата и сътрудничеството на нашите народи.

Що се касае до нашите идеологически различия, очевидно тяхното преодоляване ще бъде продължителен процес. По наше мнение сега не са налице условия тези идеологически различия да бъдат преодоленни.

По отношение на Румъния мога да кажа тук пред вас, че нас ни тревожи националистическата линия, която се провежда от румънското ръководство. Аз бях сега на погребението на Георгиу-Деж. На траурния митинг произнесоха

речи Георги Апостол, Чаушеску, Маурер и Киву Стойка, обаче нито един от тях не говори против империализма, нищо не се каза против империализма и колониализма. Те подчертаха, че сегашното ръководство ще следва линията на така наречения техен Априлски пленум от миналата година. Те акцентираха на въпроса за суверенитета, за самостоятелността и т.н. и заявиха, че ще поддържат контакти и сътрудничество с всички страни в света. Въобще в техните отнoшения и тактика по международното положение е отпаднал класовият подход. Всичко това нас ни тревожи.

Но ние, разбира се, не знаем какво ще стане в бъдеще. Още е рано да се правят заключения. Да се надяваме, че там ще настъпи еволюция към марксистически позиции и постановки в отношението на партията и държавата и към социалистическите страни, и към капиталистическите държави.

РАУЛ КАСТРО: Китайците не са казали още нищо по румънския въпрос.

ТОДОР ЖИВКОВ: Не, те мълчат. Китайците сега извънредно много ухажват румънците. Това показва и фактът, че начело на тяхната делегация за погребението на Георгиу-Деж беше Чжоу-Ен-лай.

Трябва да се отбележи, че сегашното румънско ръководство, както и предишното ръководство начело с Георгиу-Деж, не споделя напълно китайските разбирания. Даже може да се каже, че по принципните въпроси на международното развитие те стоят на базата на Московското

заявление. Сега обаче те водят линия на сътрудничество с всички и на балансиране. За тях американци, французи и англичани са същото, както и ние. Разбира се, такива са тенденциите.

Общо нашите отношения с Румъния са нормални. А фактически не са нормални. /Оживление/.

Що се касае до нашите схващания по международните въпроси, по въпросите на международното комунистическо и работническо движение, те са известни и аз смятам, че те съвпадат с вашите разбирания. Ние стоим твърдо на позициите на единството, на сплотеността, на международното комунистическо движение, на единството и сплотеността на социалистическите страни. Ние правим и в бъдеще ще правим всичко, което е по нашите възможности, да помагаме за ускоряването на световния революционен процес.

Както е известно, китайците ни обвиняват, че ние сме модерни ревизионисти. На нас ни е трудно да кажем в какво се състои нашият ревизионизъм.

Ревизионизъм - означава, да речем, че се възприема курс към възстановяване на капитализма в икономиката, към реставрация на капитализма. Такива факти в България няма. Капиталистите в България отдавна са ликвидирани, няма и помен от тях. В това отношение ние сме отишли даже много напред, като сме ликвидирали и дребните занаятчии и сега се връщаме назад. Така че в това отношение не можем да бъдем обвинявани.

На заседанието на Политбюро във вторник предстои да обсъдим въпроса за услугите на населението и за снабдяване на населението с редица дребни стоки. Има предложение - и аз съм убеден, че Политбюро ще утвърди това предложение, тъй като в това отношение беше допуснато увлечение - да се разреши там, където държавните или кооперативните организации не могат да организират услугите на населението, това да се извършва от частни занаятчийци, да им се отпускат материали, това време да им се зачита за пенсия, както на работещите в държавния сектор и т.н. Става дума за бръснари, шивачи, обушари и т.н. Там, където не могат да се произведат редица дребни стоки, тяхното производство също така да се организира от занаятчийци, тъй като държавната промишленост няма интерес да произвежда такива дребни стоки. Да кажем, капистри за крави сега от никого не се произвеждат в България.

Ето в това отношение ние възстановяваме капитализма! /Оживление, смях/.

Може би ние сме намалили нашите усилия по отбраната на страната, скръстили сме ръце и затова сме ревизионисти? Разбира се, това не е вярно. И турци, и гърци знаят, че нашата армия е въоръжена по-добре от тяхната.

Може би ние не подпомагаме националноосвободителните движения? Това е най-голямата клевета, която китайските ръководители отправят към нашата страна, тъй като на нея ние не можем да отговорим, не можем да я опровергаем.

24

- 24 -

Но алжирските другари и Бен Бела знаят добре дали ние сме им оказвали помощ или не. Щабът за снабдяване на алжирската армия с оръжие беше в България. Наша организация главно обслужваше снабдяването на алжирската армия. Що се касае до снабдяването с облекло и др., ние създадохме организация в капиталистическа страна - струва ми се, в Швейцария, - която закупуваше ония стоки и материали, които ние не можехме да получим от социалистическите страни, за алжирската армия.

Нека запитат в Конго какво оръжие България доставя за националноосвободителното движение в тази страна. Нека запитат за същото в Кипър, в ОАР и др. Виетнам се разбира от самосебе си. Въпреки че България е малка страна, с ограничени възможности, няма място в света, кодето да е имало възможност и ние да не сме се притекли с помощ, с оръжие и кадри. Даже и във Венецуела има наши партизански командири.

Сега у нас има специална организация, която се занимава с тези въпроси и щом някъде народът се вдигне на борба, ние веднага предлагаме оръжие. И трябва да ви кажа, че благодарение на големия конспиративен опит на нашата партия ние почти нямаме провал при пренасянето на оръжие. Първият кораб с оръжие, който пристигна в Алжир през време на блокадата, беше български кораб. Щом започнаха събитията в Кипър, те дойдоха най-напред при нас да искат оръжие. Народът на Кипър се въоръжаваше с наше, българско оръжие. Разбира се, не само с наше.

25

- 25 -

ИВАН МИХАЙЛОВ: По-удобно е вместо от Съветския съюз да вземат оръжие от нас. Но ние не правим декларации по тези въпроси.

ТОДОР ЖИВКОВ: Ние си мълчим, не е необходимо да говорим.

Така че на нас ни е трудно да видим в какво се състои нашият "ревизионизъм".

Но ние сме разтревожени от това, което става сега в международното комунистическо движение, в социалистическите страни. Ние обсъдихме този въпрос в Политбюро и в Централния комитет след Московското съвещание и идваме до убеждението, че засега почти няма възможности да се преодолее съществуващите разногласия. Разбира се, усилия трябва да се полагат.

МИТКО ГРИГОРОВ: Особено за да се откъснат другите партии от китайско влияние.

ТОДОР ЖИВКОВ: Разбира се, международното комунистическо движение няма да се подаде и да застане на китайската платформа, това е немислимо, но трудности има и ще има. Не може международното комунистическо движение, което има вече такъв богат опит и традиции, да се подведе под една платформа, каквато сега предлага китайското ръководство. И според нас не е най-главното, най-страшното идеологическият спор, въпреки че той има голямо значение. Но ние и по държавна линия усложняваме нашите отношения. И второ, ние даваме възможност на американските империалисти да стават все по-агресивни.

28

- 28 -

МИТКО ГРИГОРОВ: Другите европейски социалистически страни получават още повече.

ТОДОР ЖИВКОВ: Така че сега, след като получихме този заем, можем да говорим, че се опираме на нашите собствени сили и да ругаем Съветския съюз, че се вмесва в нашите вътрешни работи. /Весело оживление, смях/. Вмесва се в нашите вътрешни работи, защото ще строим над 100 крупни заводи през тази петилетка със съветска помощ!

Ние считаме, че нашите отношения с Куба се развиват добре. Но как да ви кажа, нашите отношения и сътрудничество с Куба често пъти практически се провеждат от ваши и наши органи, които понякога гледат късогледо, ограничено на въпросите, гледат от своята камбанария, така да се каже. Така че може би в една бъдеща среща на по-високо равнище ние ще трябва да уточним редица въпроси и по-добре, и по-плодотворно да очертаем направления и темповете на нашето всестранно сътрудничество.

Извинявам се, че много говорих. Но аз нямах предварителни бележки.

РАУЛ КАСТРО: Вие заехте цялото време, така че сега за мене не остана.

ТОДОР ЖИВКОВ: Това е голямо нахалство, което ние проявихме. Поканихме ви, за да ви говорим само ние, без да ви изслушаме.

РАУЛ КАСТРО: По това вие много приличате на кубинците.

30

- 29 -

ТОДОР ЖИВКОВ: Щом др. Фидел Кастро може да държи речи по 4-5 часа, защо аз да не говоря два часа./Весело оживление/.

В миналото нашата партия имаше големи оратори, традиции на голямо ораторствуване. Имаше наши оратори, които започваха да говорят сутрин и продължаваха до следобед. Има един другар, който е още жив, сега е болен. Веднаж той започнал да говори, припаднал, заляли го с вода станал и пак продължил да говори. /Смях/.

РАУЛ КАСТРО: Другарят-Фидел-Кастро-вече-не-говори
Фелкена-много...

31

Съветските другари имат много по-голямо търпение отколкото китайците, които се славеха със своето търпение. Това се вижда именно в тези спорове в международното комунистическо движение. Затова ние можем да кажем, че нашите отношения със Съветския съюз са такива, каквито са и с останалите социалистически страни.

Ние публично много пъти сме заявявали, че сме съгласни да спорим с американците, разбира се, с една предварително изготвена програма, на равноправни начала. Също ако искат да установим дипломатически и търговски връзки сме съгласни на същата база - на пълно равенство. Американците казват, че ще се доближат до нас, ако скъсаме връзки си със социалистическия лагер. На това условие ние отговаряме, че те трябва да чакат 10 хиляди години и освен това ние нямаме намерение отстъпки да правим нито 1 см от пътя, който сме изминали. Ясно е, че това ще коства много години, защото на американците е трудно да признаят първата социалистическа държава в Америка.

По отношение проблемите на международното комунистическо движение. Ние сме много загрижени по въпроса за Северен Виетнам. Ние сме убедени, че ако немаше тези различия и разцепления в социалистическия лагер, тези факти немаше да ги има. Това е убийство спрямо един малък народ, какъвто е виетнамският народ. Загрижени сме от това, че тази агресивност на американците расте. Това е един прецедент, който се установява и сме загрижени именно от начина на разрешаването на този проблем.

22

Моето лично мнение е, понеже не съм взел мнението на нашата партия, че не може да има никакво разрешение на този въпрос на базата на това да се иска от Южен Виетнам да не се бие против империализма. Това е лично мое мнение и мисля, че ако нашият народ и партия се намират в едно подобно положение, ако изходът би бил такъв да се иска на Южен Виетнам да спре борбата, да не продължава борбата за да не ги атакуват тях, ние бихме предпочели да ни атакуват нас, обаче Южен Виетнам да продължи борбата. Това ви казвам аз защото в огледалото на Виетнам трябва да се огледаме ние самите, защото изходът зависи именно от това какво разрешение ще се даде на този проблем.

Ние поздравяваме Договора за частична забрана на опитите с ядрено оръжие, обаче не подписахме този договор, защото не сме съгласни с това да не се влага ядрено оръжие в Латинска Америка. Ние сме вече жертва на такива атаки от всички тези американски бази, а има една база, в която може да има ядрено оръжие. Сигурно има такова оръжие, защото са влезли там ядрени подводници. Ето защо ние не можем да подпишем този договор, докато на наша територия има такова оръжие. Всички тези усилия ние поздравяваме.

От друга страна Латинска Америка продължава борбата - Венецуела, Колумбия, Гватемала и Хондурас - на някои места с по-големи или по-малки затруднения, на някои места с по-голямо или по-малко участие на комунистите, обаче борбата върви. Нашата партия смята, че в Латинска Америка, Мексико,

Коста Рика, Уругвай и Чили, във всички останали страни на Латинска Америка условия има за революционна, въоръжена борба, революционна ситуация има. Ние смятаме, че единственият начин, по който може да се вземе властта е въоръжената борба, масовата борба на народа, както се прави сега във Венецуела. Това мислим ние, обаче всяка една партия има свое право да решава тези въпроси. Ние не мислим, не си правим илюзии, че буржоазията начело с империалистите в тези страни, лесно ще остави властта. В Чили буржоазията и империалистите^и направиха всичко възможно за да спечелят изборите. Ясно е, че ако спечелеше народният фронт, щеше да стане държавен преврат, въпреки че ние мислехме, именно за тези четири страни, в които влиза и Чили, че е правилна линията на борбата.

Например Престес ни уверяваше, че в Бразилия е невъзможно да стане държавен преврат, както ние му казвахме че мислим по същия начин, дори му казахме, че в Щатите и възможно да стане държавен преврат, въпреки че там имат други методи – убиват един президент, слагат друг. Не бяха минали и 6 месеца откакто се води този разговор с Престес и стана този преврат. Това изненада партията, завари я неподготвена. А Венецуела е най-важната страна сега в Латинска Америка. Във Венецуела империализмът не може да постъпи така както във Виетнам – да прати известни хора там и да се опира на марионетни правителства. Затова защото сегашната войска на Венецуела не иска да се бие против партизаните, както беше и в Куба. Защото там се получава така – като пратят някоя част

3.

34

да се бие, генералът остава в някое селище, войниците в друго и никой не стига до партизаните, да се бие против тях. Ясно е, че в началото този фронт за национално освобождение нямаше нужната подкрепа в селяните.

Да си спомним, че след като падна бившия диктатор Бетанкур, той спечели изборите, опирайки се на селото, и загуби, защото селяните, които живеяха с надежда за аграрна реформа, която им беше обещал Бетанкур, не го подкрепиха. Освен това преследванията, репресиите, които се практикуват от страна на правителството срещу селяните,^{ГИ} кара да се присъединяват към партизанското движение, както това беше при нас. Когато пристихнахме в Куба няхаме обективни условия да спечелим селяните, чак след една година се създадоха такива условия - при изостряне на борбата.

Престижът на Венецуелската партия в Латинска Америка е голям, въпреки че някои партии до неотдавна^Я обвиняваха в авантюризм, партия с най-голяма масова подкрепа. С най-голямо вникване във въоръжените сили на Венецуела, с пълен контрол върху студентите там, борбата във Венецуела се развива.

Ние, разбира се, им даваме пълната подкрепа каквато подобява на положението, в което се намираме ние. Дори и нещо повече. Венецуелската войска има около 40 000 души. Това не стига дори да се пазят петролните извори на Венецуела. Това е огромна страна - 800 000 клм, една от най-богатите страни в Латинска Америка. Неотдавна там разкриха такива залежи от нефт, който ще задоволи нуждите на целия свят в продължение на 40 години. Имат създадена дори тежка индустрия, металургия,

4.

заводи, които през време на Хименес бяха създадени, за да могат те да грабят. Тези заводи сега стоят затворени, не се използват. Също има големи енергетични възможности. Нищо от това обаче не се използва. Планини от руди, за които няма нужда да се слиза под земята, само да се товарят. За всеки тон руд, която империалистите вземат от Венецуела, плащат със стойността на едно ножче за бръснене.

Империалистите, монополистите имат план за използване на тези богатства. Те имат Съюз на прогрес в Латинска Америка, пращат своите излишци там. Това на практика означава малко хляб за днес, повече утре. Само от това, което американците грабят от Венецуела, е достатъчно да покрие онова, което те дават за този съюз на прогреса.

Ние също имаме такава организация, за която др. Живков говори, за подпомагане на някои други страни, но като имам предвид вашия опит, ние направихме някои грешки в това отношение. Ние подготвихме партизани, врагът това го знаеше. Ние имаме пълното право на това нещо, но те готвят контрареволюционери във всички тези страни срещу нас. Казвам между нас, в един удобен случай ние пратихме голям брой оръжие във Венецуела, това не беше оръжие от социалистическия лагер. Това беше оръжие, което беше оставено в Куба и ние го пратихме във Венецуела. Американско беше това оръжие. Значи на погрешен адрес е било оставено. Имаме стотици тонове оръжие, което сме заели по този начин.

Борбата във Венецуела се изостря. Този въпрос не сме го разглеждали в партията, но аз мисля, като виждам последните събития във Виетнам, че когато борбата във Венецуела се

изостри, с нас ще направят същото нещо, което сега вършат в Северен Виетнам. Безспорно, ако това стане, ние няма да искаме венецуелците да спрат борбата, но ще им кажем обратното – да засилят още повече борбата. Затова именно още повече ни интересува разрешението на проблема в Южен и в Северен Виетнам.

Към средата на миналата година под председателството на др.Фидел, няколко члена от Секретариата на нашата партия и главните ръководители на Генералния щаб проверихме всички наши планове за защита, нашата отбранителна стратегия. Ние започнахме да правим анализ на възможността от вражеско нападение и стигнахме до следното заключение.

Контрареволюцията – вътрешната и тази която е излезла от Куба, независимо от тези 1000 леговища, където се подготвят, мислим че тази контрареволюция е смазана, тъй като нашата страна представлява един остров и трудно ще бъде на тази контрареволюционери да дойдат в нашата страна без намесата и подкрепата на Щатите. Пиратските нападения срещу нас ще продължат. Ние се борим с все по-голям успех специално с нашите органи на сигурността. Атаки като тези при Плеа Хирон не са възможни. Имаме мощна армия, която подпомогната от Съветския съюз, от България и някои други социалистически страни, едно такова нападение или няколко такива едновременно нападения могат да

32

отблъснат тъй като те не могат да траят повече от един ден. Трябва да кажем, че когато беше нападението при Плеа Хирон танковете току що бяха получени, нямаше хора които да ги управляват. Имаше такива танкисти и артилеристи които се научиха да маневрират с тези оръжия по пътя от Хавана до Плеа Хирон. Там разчитахме на това сигурно ръководство на др.Фидел, дължи се на героизма на работниците и селяните, които се биеха там. Не напразно ние имахме повече жертви отколкото врага. Ние вземахме там пленници цяла бригада, обаче ние дадохме повече жертви. Такива нападения като това при Плеа Хирон сега не са възможни. Такова нашествие на американците срещу нас мисля, че е възможно, обаче много е трудно.

Тези дни някои органи на империалистите започват да говорят за репресивни мерки, подобни на тези, които те вършат в Северен Виетнам, без да се рискуват от избухване на война. Ние дойдохме до заключение, че това е най-опасно за нас и започнахме да вземаме редица мерки в нашите планове, един план който струва към 30 млн. пени. Трябваше да спрем строителството на важни обекти; пътища и пр. Ние имаме голямо количество реактивни ракети, но тези ракети имат ефект от 1 000 м нагоре. Това за нас е една трудност, тъй като ние сме малко, дълго островче. Техните самолети летят ниско, излитат от различни техни бази, включително и от Маями - стрелят и заминава^т

38

Някои самолети хвърлят запалителни материали, могат да поръсят плантацияте и всичко на другия ден ще го пи. Тактическа команда имат, така наречените крила, т.е. крилати ракети за ниско изстрелване. Ние трябваше да направим една голяма покупка за такава противовъздушна отбрана. Съветският съюз даде големи количества противовъздушни ракети, но към всяка група такива ракети трябва да се сложат 3 батареи, за да може да окаже въздействие противовъздушната защита. Искане да закупим противовъздушна артилерия от Чехословакия, обаче не можахме, известни количества постигнахме от Китай. След няколко месеца стана именно този инцидент в .. залив, след което започнахме много по-усилено да готвим отбраната. Вие вече познавате как се разви процеса, под какъв претекст бомбардират и може да стигнат до каналите. Това в Куба може да стане всеки момент, очакваме че може да се случи. В това отношение трябва да имаме голямо търпение. От октомврийската криза досега, февруари т.г., около 5000 провокации са направени по отношение на Куба, от най-различен род.

Например един-два самолета обикалят над територията на Куба. Ние не можем да ги свалям по редица съображения, летят ниско. Янките мислят, че те имат пълно право да инспектират нашата страна. Това е последица от декларацията на Хрущов да се инспектира всяка територия, но ние не можем да позволим това за нашата страна. Янките казват, че имат

39

право да летят отгоре, за да проверяват дали няма ядрено оръжие в Куба. Вие знаете какво може да представлява това за защитата на една страна, всеки ден да имате самолети горе които да инспектират. Разбира се ние бихме могли да свалим тези самолети и да не им позволим да правят тази инспекция, но Хрушчов ^{ни} е казал, че ако свалим такива самолети, няма да ни даде противовъздушна защита. Трябва да се споразумеем дали може да сваляме тези самолети. Ние имаме такива ракети, обаче не можем да свалим тези самолети. Трябва това да стане в даден подходящ момент.

Стотици провокации стават на месец. Напоследък вече тези провокации се свеждат до там, че те се прикриват на границата и стрелят нашата погранична охрана - имаме двама ранени и един убит. Ние изтеглихме 500 м. по-навътре пограничните постове, направихме вече защитни подкрепления, за да не могат американците да виждат пограничния войник, обаче от скоро време те започват много опасни провокации: прескачат границата, пътуват по наша територия. Така например те влизат в наша територия, през вратата на митницата и са я запалили, а постове са 500 м по-назад.

Имаме хиляди такива провокации и всеки път когато ние разобличаваме такива провокации янките казват, че ние сме предизвиквали.

И на другите места по границата янките минават и се доближават до кубинските постове. По-рано това

40

Ставаше с по един-двама души, а сега 15-20. Всички тези провокации се зачестиха след създаденото положение във Виетнам. Ние не вземаме мерки да отговаряме на техните престрелки. Ще дойде ден когато янките които влизат в наша територия да се доближат до нашите постове. Нашата страна е малка, тясна и ако продължаваме да отстъпваме трябва да скочим в океана. Ясно е, че това търпение има своята граница. Ние знаем, че имаме задължението да избягваме усложнения в международните отношения, знаем какво значи тази провокация. Ние пуцаме някъде дресирани кучета които ги працаме и нека кучетата да убиват.

Всички тези елементи които посочих, напоследък ни карат да мислим, че това което става във Виетнам ще се повтори с нас, което ни дава пълно право да сме много загрижени в това отношение. Ние ще имаме всичкото търпение което е необходимо, ние ще правим всичко възможно да се избегне увеличаването на международното напрежение, но ясно е, че всичко това има своята граница.

Вие може да имате представа какво означава строителството на социализъм в една малка, бедна страна, подложена на така наречените репресивни мерки, каквато е Северен Виетнам, да я бомбардират на различни места под различни претексти. Всичко това аз информирах за знание на Българската комунистическа партия.

- 12 -

34

Ние обаче можахме да им докажем, че тази именно база на това английско островче, тези пирати са нападали включително и английски кораби, които са идвали за Куба. Контрареволуционерите обаче нищо не могат да направят без подкрепата на американците.

В настоящия момент има пълна нормалност в страната въпреки че ние не подценяваме дейността, която развива врагът. Ние имаме 2 500 км бряг. Дори и с подводници могат да дойдат хора на нашия бряг. В Куба има към 250 хил. души, които не са съгласни с революцията. Ние сме им дали възможност, които искат да си отидат. Това са обикновено хора паразити, бивши боржуи.

В няколко отношения в селското стопанство ние имаме вече успехи. За някои хранителни продукти се премахват купоните. Имаме повече опитност, не се допускат толкова грешки. Подготвят се хиляди специалисти в селското стопанство. Смятаме, че в това отношение перспективите са много добри.

По отношение на положението на международното комунистическо движение и отношенията с другите партии.

Мнението на другаря Живков по отношение на Югославия, ние споделяме напълно. Имаме известен опит на нашата партия, който бихме добивали. В края на 1959 година, когато знаехме, че врагът готви нападение против Куба, ние искахме да купим оръжие от където е възможно. Още не купувахме оръжие от социалистическите страни. Купихме от

Белгия пушки, но империализмът се намеси и доставката се провали. Започнахме да купуваме от Италия. Империализмът се намеси и беше спряна покупката. Пратихме една делегация в Югославия да купи минохвъргачки. Те са казали: това за вас е дребна работа, а за нас ще бъде голям проблем с американците, че не си струва труда да правим такава сделка. Освен това, някои нападки са излезли в някои техни теоретически списания, но ние не сме отговорили на тези нападки, тъй като мислехме, че няма да изкараме никаква полза за комунистическото движение.

По отношение на Румъния. Ние споделяме мнението, което беше изтъкнато тук. Ние току-що изтеглихме всички наши студенти, които бяха в Румъния. Причината не беше само това, че ги бяха нападнали и били при една манифестация пред американското посолство. Мисля, че тази манифестация не е била дори разрешена от властите. Не беше и затова, че на 2 януари са ^{им} отказали салона, който по традиция са им давали да чествуват тяхната годишнина. Това беше една политическа мерка, която нашата партия взема, имайки предвид именно политическото становище на Румънската партия. Ние не искаме нашите студенти, макар и да са малка група, да бъдат възпитавани в този дух на Румънската партия.

Нашата делегация, която беше на 7 ноември в Москва на чествуването се е срещнала с румънската делегация под председателството на др. . Когато са разглеждали въпроса за различията и разногласията в международното

- 14 -

56

комунистическо движение, румънската делегация ~~явно~~ взела такова становище като че те са откриватели на марксизма-ленинизма, значи свръх_левиچارство. Другарят

е поставил въпроса, че трябва да се търси разрешение на тези въпроси и че трябва да се има уважение към Съветския съюз. Те казали, че това е въпрос на престиж, на идеологически престиж. Ние мислим, че от една страна те дават ръка на китайците, като ожесточено атакуват Съветския съюз, като все по-тесни правят своите връзки с капиталистическия свят на Запад. Там се вижда именно противоречието на китайците-да обвинят в ревизионизъм всички партии, които не мислят като тях. Но румънците в това отношение не са ни казали още нищо.

Скоро в Хавана се проведе едно съвещание на латиноамериканските комунистически партии. Ние разгледахме нашите различия, сплотихме нашите редове, нашите връзки. Това съвещание беше много добро във всичките му аспекти. Изпрати се една делегация от 9 души в Москва да настоя да се спрат публичните спорове. Другарите от КПСС разбраха добре тези въпроси и бяха съгласни с нас. Оттам делегацията отиде в Китай със същите цели. В Китай беше една ирония от самото начало докрай при поставянето на тези въпроси: критика против всички партии, истерични пристъпи на Мао Дзе-дун, който казал: аз съм партизанин, аз съм борец. Всичко беше наситено с иронични фрази по отношение на другите партии. В много случаи такива обидни фрази, пълна липса на ~~факт~~^{факт} и т.н. По отношение например на

- 15 -

58

Уругвайската партия, той запитал: вие колко сте? Уругвай има два милиона и половина жители, но другарят Арисменди казал: имаме един милион и половина. Мао Дзе-дун казал: може да се присъедините към друг някой народ. Значи, незаслужавате да живеете отделно. По отношение на публичната полемика казал, че тя трябва да продължи. Ние настоявахме да се спре публичната полемика. Въпреки, че между тези 9 делегата беше и 1 делегат на нашата страна, казали са някои неща и против нашата партия. Мисията се провали напълно.

След това, ние пратихме една делегация от трима души от името на нашата партия, за да обсъдим с тях наново тези въпроси. Те поддържаха тяхното становище, ние поддържахме нашето.

По отношение на търговските връзки - ние имаме добри връзки с тях и се поддържат тези връзки. Имахме нужда от противовъздушна отбрана и някои други неща, които искахме да купим от тях. Те ни ги подариха. След това албанският печат излезе с обширна статия, която атакува всички латиноамерикански партии като ревизионистични.

Ние лично имаме такива контакти с китайската партия, водили сме разговори по отношение на проблемите на международното комунистическо движение. Ние сме убедени, че те няма да отидат на никаква конференция, не са съгласни да стане такава конференция, не са

58

- 16 -

съгласни въобще с единството. Имаме и други впечатления и техни мнения, които сме ~~контрастирали~~ констатирани в нашите връзки. Ясно е, че ние можем да направим нашето заключение по тези въпроси. По-рано не можехме да направим това. Аспектът, който беше взела самата полемика, тези хули и пр., които се появяваха навсякъде, липсата на истиност в много факти и много неща, които се изнасят от една страна се струва, че това е така, от друга страна, че не е така - върху тази база ние не можехме да направим един анализ конкретен, коректен, правилен. Сега сме свидетели на нападението против американското посолство, за да се предизвика Съветския съюз. В тази демонстрация взеха участие и много кубински студенти. Имам пряка информация от самите тях. Китайски студенти и някои виетнамски студенти са канили кубински студенти да подпишат едно писмо - протест, да го изпратят до съветското правителство. Знаем за всички тези инциденти, които станаха в съветските болници. Видяхме как още на другия ден пекинските вестници, радио и пр. започнаха да разпространяват тези неща, тъй както те по своему ги виждат. Информирани сме за пречките, които те създават за бързото пристигане на съветски самолети с оръжие във Виетнам. В Куба също те не спират - ходят, шарят, разпространяват тяхната пропаганда и пр. Съветските другари никога не се занимават с този въпрос, да ходят да разпространяват пропаганда по този начин.

59

- 17 -

По този повод в последната реч на Фидел Кастро се каза нещо в това отношение. Ако те искат да спорят с нас по тези въпроси, ние ще спорим колкото пъти те искат.

От друга страна ние виждаме в новото ръководство на КПСС, че то има едно поведение по-разбираемо. Това ръководство прави големи усилия за да се превъзмогнат тези трудности. Ясно е, че не се употребява тази разпаленост, която се употребяваше от Хрущов по-рано. Има още редица такива факти, които допринасят за сближаването, за заздравяването на нашите връзки. Ние винаги сме казвали на съветските другари, че ние имаме известни различия и че можем по тези въпроси да спорим. Но никога Куба, поради тези неща, няма да вземе едно становище, противно на Съветския съюз. Никога Съветската партия не е оказвала давление върху нас, с изключение в едно последно писмо на Хрущов, където се прави само намек, че по този въпрос - така. Това е само намек. Ние искахме по тези въпроси да се изясним. Пратихме една делегация, която беше оглавена от др. Дортикос, но тя пристигна на следващия ден, след като Хрущов беше сменен. От тогава насам нашите отношения се подобриха много. Ние чувстваме една дълбока благодарност спрямо съветската партия, съветското правителство. Когато с някои неща не сме съгласни, ние отиваме да уреждаме въпросите с тях. Всичко това нашият народ го знае. Знае, че революцията може да продължи благодарение на помощта на социалистическия лагер, но главно на поддръжката или помощта на

- 18 -

60

Съветския съюз. Ние признаваме, че те имаха голямо търпение спрямо нас. ~~Спрямо нас съветските другари имат много по-голямо търпение, отколкото китайците, които се славеха в ~~реалността~~ със своето голямо китайско търпение. Това именно се вижда в тези спорове в ~~между-~~ народното комунистическо движение.~~

61

ТОДОР ЖИВКОВ: Вашата информация е много интересна за нас, даже по някои проблеми ^{които поставяте} заслужава и ние да се замислим. Но трябва да констатираме единството в нашите възгледи по международните проблеми, ~~въпроси~~, по въпросите на единството на нашите социалистически страни, на международното комунистическо движение.

Що се касае до положението на вашата страна, ние разбираме мъчнотиите, тежките условия, при които работите и затуй аз ще се възползвам още един път от тази среща, за да декларирам, че ние и сега, и утре, при всички условия и обстоятелства ще бъдем на ваша страна, даже ако се наложи и до война, до защита на Куба. Това у нас не е дискуссионен въпрос, това е твърдо становище.

РАУЛ КАСТРО: Ние вече знаем за вашето решение.

ТОДОР ЖИВКОВ: Не се съмнявайте, че ние и при най-тежки условия ще бъдем с вас. Не се съмняваме, че ви е трудно когато не се поддавате на тези провакации. Даже ако ги нямаше тези провакации щеше да бъде чудно, защо ги няма.

След нашата революция в нашата страна имаше съветска армия. Но провакациите по границата бяха ежедневна, ежечасна работа, независимо, че съветска армия имаше в България. Имаше случаи нашата теретория да бъде обстрелвана с оръдия, с артилерия. Мога да ви съобща една подробност. Другарят Джуров отива там и

62

се подава на тези провокации. Почва да строи там укрепление за контраудар. Тогава ние го наказахме. Оказа се, че той това беше извършил по указание на член на Политбюро.

ДОБРИ ДЖУРОВ: Но него не го наказахте.

ТОДОР ЖИВКОВ: Но ти не го издаде, понесе наказание, но члена на Политбюро не издаде.

РАУЛ КАСТРО: Знаем, че те, въпреки че ние не се поддаваме на тези провокации винаги ще търсят претекст да могат да засилват тези провокации.

ТОДОР ЖИВКОВ: Това е опасно, че те могат да преминат на тези рамки, както във Виетнам, затова не бива да отстъпваме за Виетнам.

МИТКО ГРИГОРОВ: За Виетнам да не отстъпваме и единството със Съветския съюз и социалистическите страни да укрепваме и манифестираме.

ТОДОР ЖИВКОВ: Американците знаят къде е силата. Как да ви кажа. Нашият фронт тук е съкрушителен, в сравнение с империалистите, мощен. Ни ще действаме тук на балканското направление, така наречено. То е много важно. Ние знаем какво е положението с техния фронт тук, Гърция Турция, в това число и шестия американски флот, средиземноморския флот. Трябва да ви кажа, че в това отношение, тук у нас има съкрушително надмощие и готовност за действие, и то не е въпрос на дни, а на часове и ние можем да действаме. Така, че на този участък, където ние ще действаме, ние винаги вземаме мерки, сега допълнителни мерки вземаме.

63

МИТКО ГРИГОРОВ: Около Кипър отново започва да става тревожно.

ТОДОР ЖИВКОВ: Във връзка със събитията в Кипър ние сега, в последно време имаме бойна готовност, не в най-висока степен, но готовност.

РАУЛ КАСТРО: Тук е др. Манфера - завеждащ международни връзки вчерашната вечерта разговарях с него много на дълго.

МИТКО ГРИГОРОВ: Те идваха при нас, ние се срещнахме с тях, сега знаем за неговото посещение.

ТОДОР ЖИВКОВ: Той ни информира подробно за положението.

РАУЛ КАСТРО: Той ми каза, че е много доволен. Ние бяхме с него заедно в Москва, говорихме с него. Той присъства на съвещанието в Хавана от името на тяхната партия. Той мисли да постави въпроса пред Българската комунистическа партия, дали е възможно да се установи една делегация на техния национален фронт на освобождението.

МИТКО ГРИГОРОВ: По принцип ние дадохме съгласие.

РАУЛ КАСТРО: Те имат в Куба едно такова свое представителство.

ТОДОР ЖИВКОВ: Те искат по-големи подробности, пристанище - може би сега трябва да се договорят подробностите. Ние нямаме никакви такива съображения срещу американския империализъм в каквато и да е степен, но разбира се, като държава, държим сметка за някои неща. Да кажем, вие

64

трябва повече да ги ругаете от нас. Китайците трябва също повече да ги ругаят от нас. Не е в това работата.

РАУЛ КАСТРО: Разбирам всичко много добре.

ТОДОР ЖИВКОВ: Ние имаме принципи отношения с тях, но иначе ние нямаме никакви сделки със северноамериканските империалисти.

РАУЛ КАСТРО: Ние също разбираме това нещо и няма да ви обвиним в агресивност.

ТОДОР ЖИВКОВ: Когато говоря в качеството си на председател на Министерския съвет, защото аз съм човек с две души, една като първи секретар, а друга като председател на Министерския съвет, говоря против американския империализъм и те напускат събранието, американците винаги напускат. Но интересно е, американците тук не можах да увлекат англичаните и др. да напускат събранията, сами напускат. Неотдавна беше при мен на посещение английският посланик: господин Живков, -вика- вие много често ни нападате, говорите против империализма.

МИТКО ГРИГОРОВ: За нашата среща може би, трябва да дадем едно съобщение в печата, да констатираме нашите единни позиции по въпросите, по които сме разговаряли.

РАУЛ КАСТРО: Може да се редактира едно такова съобщение и да ми се даде.

МИТКО ГРИГОРОВ: Ще го дадем да го види др. Кастро.

РАУЛ КАСТРО: Вярвам, че няма да има различия.